

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	11121 - Metodologia de la Investigació Qualitativa en Salut
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	A
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Assignatura	11121 - Metodologia de la Investigació Qualitativa en Salut
Crèdits	1,44 de presencials (36 hores) 4,56 de no presencials (114 hores) 6 de totals (150 hores).
Grup	Grup 1, 1S (Campus Extens)
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Andreu Bover Bover andreu.bover@uib.es	14:30	15:30	Dijous	15/09/2016	30/06/2017	Ed. Beatriu de Pinós. Despatx nº 13
	13:30	14:30	Dimecres	12/09/2016	05/02/2017	Edifici Guillem Cifre. Despatx C-206
	15:00	16:00	Dilluns	12/09/2016	05/02/2017	Edifici Guillem Cifre. Despatx C-206
Cristina Moreno Mulet cristina.moreno@uib.es	10:30	11:30	Dimecres	06/02/2017	31/07/2017	Edifici Guillem Cifre. Despatx C-206
	15:00	16:00	Dimarts	06/02/2017	31/07/2017	Edifici Guillem Cifre. Despatx C-206

Contextualització

En aquesta matèria s'abordarà la investigació qualitativa com una eina metodològica per analitzar i generar coneixements contextualitzats, que donin suport a les bones pràctiques i permetin crear-ne de noves, donant resposta a les demandes i reptes de la ciutadania en matèria social i de la salut. Aquesta matèria, conjuntament amb la de metodologia de la investigació quantitativa i la d'investigació secundària en salut, conforma la base de la formació de postgrau d'aquest màster i permetrà adquirir coneixements i habilitats fonamentals per millorar les pràctiques i polítiques en salut i establir possibles àrees de recerca necessàries a desenvolupar.

Professorat.

Dr. Andreu Bover Bover

Professor en la Facultat i Departament d'Infermeria i Fisioteràpia (Universitat de les Illes Balears) des de l'any 1998. Imparteixo docència en assignatures del Grau en Infermeria, relacionades amb els factors socials que

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	11121 - Metodologia de la Investigació Qualitativa en Salut
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	A
Idioma	Català

creen les iniquitats en salut i en la seva implicació a la pràctica professional. També imparteixo assignatures de metodologia de recerca qualitativa i crítica, tant en el Grau en Infermeria com a nivell de màster i doctorat. Pel que fa a la recerca, sóc membre del Grup d'Investigació Crítica en Salut/ Critical Health Research Group (GICS-IUNICS-IDISPA) (<http://gics.uib.es/>). Els projectes i difusió de la recerca que he desenvolupat faN referència a les iniquitats en salut produïdes per els factors socials, com el gènere, la generació, la ètnia, la migració i les polítiques socials, en el fenomen de l'atenció a la dependència a la llar per part de la família i altres no professionals.

Dra. Margalida Miró Bonet

És professora titular del Departament d'Infermeria i Fisioteràpia de la Universitat dels Illes Balears (UIB), membre del Grup d'Investigació Crítica en Salut (GICS) integrat en l'Institut Universitari d'Investigació en Ciències de la Salut (IUNICS) [<http://gics.uib.es/>] i és membre de la Xarxa Espanyola d'Investigació Qualitativa (REDICS). Imparteix docència en grau i postgrau sobre Història de la Infermeria, construcció de les identitats professionals, recerca qualitativa i teories crítiques en la investigació en salut. Actualment, les seves línies de recerca estan relacionades amb les relacions de poder en el sistema de salut, la pràctica col·laborativa en els equips de salut i el seu impacte sobre la població.

Requisits

Essencials: Títol de Grau.

Recomanables

Es recomanen competències lectores de la llengua anglesa.

Competències

Es podran consultar les competències bàsiques que podrà assolir l'estudiant una vegada finalitzat el màster a l'adreça electrònica:http://estudis.uib.es/es/master/comp_basiques/

Específiques

- * CE1. Capacitat per analitzar, interpretar i redactar informes de recerca qualitativa i quantitativa en el camp de les ciències de la salut i la qualitat de vida..
- * CE2. Capacitat per analitzar críticament la realitat dels diferents contextos de la salut i la qualitat de vida..
- * CE4. Capacitat per analitzar críticament els diferents paradigmes i elaborar un discurs teòric sobre els tòpics de recerca en salut i qualitat de vida..
- * CE5. Capacitat per formular problemes de recerca, seleccionar l'opció metodològica qualitativa i les tècniques d'intervenció més adequades davant un problema de salut i qualitat de vida..
- * CE10. Capacitat per dissenyar un projecte de recerca en salut des de la perspectiva qualitativa..

Genèriques

- * CG1. Capacitat per realitzar reflexions i raonaments crítics, analitzar la informació científica i sintetitzar-la..
- * CG3. Capacitat per dissenyar, implementar, gestionar i avaluar programes, projectes i recursos (materials i humans) en el context de la salut..

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	11121 - Metodologia de la Investigació Qualitativa en Salut
Grup	Grup 1, IS
Guia docent	A
Idioma	Català

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el màster a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/master/comp_basiques/

Continguts

S'espera que els continguts d'aquesta matèria facilitin la consecució dels resultats d'aprenentatge següents:

- * Utilitzar la recerca qualitativa com a forma d'indagació per a l'adquisició de coneixements i la millora de la pràctica en salut i la qualitat de vida en un context social específic.
- * Definir les diferents etapes del procés de recerca en salut des d'una perspectiva qualitativa.
- * Discutir sobre les actituds de compromís científic, ètic i polític en el desenvolupament i la transferència de la recerca qualitativa.
- * Redactar la proposta de projecte de recerca des de la perspectiva qualitativa i participar en la seva execució, avaluació i difusió.
- * Utilitzar la recerca qualitativa com a forma d'indagar per a l'adquisició de coneixements.

Continguts temàtics

Unitat temàtica 1. Introducció a la recerca qualitativa en salut.

- Tema 1. Diferències epistemològiques entre la recerca quantitativa i qualitativa
- Tema 2. Importància de la recerca qualitativa en salut, el procés investigador

Unitat temàtica 2. El procés de recerca qualitativa en ciències de la salut

- Tema 3. Posicionalitat i reflexivitat
- Tema 4. Contextualització i justificació
- Tema 5. Revisió de la literatura
- Tema 6. Perspectiva teòrica
- Tema 7. Pregunta de recerca i objectius
- Tema 8. Metodologia: Disseny de la recerca
- Tema 9. Rigor i consideracions ètiques
- Tema 10. Resultats i anàlisi
- Tema 11. Discussió i conclusions
- Tema 12. Transferència i divulgació: Implicacions per a la pràctica, política i la recerca en salut

Metodologia docent

La metodologia inclourà una part expositiva i una part de treball pràctic al voltant de situacions concretes, tant de la pròpia àrea d'interès com d'altres fonts, relacionades amb informes d'investigació qualitativa i amb les distintes fases de la investigació.

Activitats de treball presencial

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	11121 - Metodologia de la Investigació Qualitativa en Salut
Grup	Grup 1, IS
Guia docent	A
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Exposició de continguts	Grup gran (G)	Exposició per part del professorat de les característiques principals de la investigació qualitativa i de les distintes fases del seu disseny i desenvolupament. Es requereix que l'estudiant tingui una actitud activa i participativa per reflexionar i discutir sobre el contingut.	24
Avaluació	Presentació oral i defensa oral.	Grup gran (G)	Exposició i defensa oral per part de l'estudiant de l'estructura d'un disseny d'investigació qualitativa dins l'àrea d'interès de l'estudiant. El professorat publicarà a l'espai virtual de l'assignatura un document que oferirà informació detallada sobre els objectius, les activitats i els criteris avaluatius de les presentacions orals.	12

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Activitats de treball no presencial

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual qualitativa o en grup	Projecte final de recerca	Llirament d'un disseny de recerca qualitativa. El professorat publicarà a l'espai virtual de l'assignatura un document que oferirà informació detallada sobre l'estructura del projecte de recerca qualitativa, el lliurament del projecte escrit i els criteris avaluatius.	114

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Presentació oral i defensa oral.

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	Exposició i defensa oral per part de l'estudiant de l'estructura d'un disseny d'investigació qualitativa dins l'àrea d'interès de l'estudiant. El professorat publicarà a l'espai virtual de l'assignatura un document que

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	11121 - Metodologia de la Investigació Qualitativa en Salut
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	A
Idioma	Català

	oferirà informació detallada sobre els objectius, les activitats i els criteris avaluatius de les presentacions orals.
Criteris d'avaluació	Exposició d'un projecte d'investigació qualitativa, de l'àrea d'interès de l'estudiant. Els criteris d'avaluació d'aquesta primera part seran: a) Capacitat crítica i reflexiva, b) Participació i aportacions als treballs d'altres companys/es.
Percentatge de la qualificació final:	50%

Projecte final de recerca qualitativa

Modalitat	Estudi i treball autònom individual o en grup
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	Lliurament d'un disseny de recerca qualitativa. El professorat publicarà a l'espai virtual de l'assignatura un document que oferirà informació detallada sobre l'estructura del projecte de recerca qualitativa, el lliurament del projecte escrit i els criteris avaluatius.
Criteris d'avaluació	Presentació de la proposta d'un disseny de recerca qualitativa. Criteris: 1) Presència de tots els elements d'un disseny d'investigació, 2) Coherència, 3) Cohesió, 4) Adequació, 5) Nivell d'anàlisi, síntesi i reflexió personal.
Percentatge de la qualificació final:	50%

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Bibliografia bàsica

- * Amezcua, M., Gálvez, A. Los modos de análisis en investigación cualitativa en salud: perspectiva crítica y reflexiones en voz alta. Rev Esp Salud Pública. 2002 Sep-Oct;76(5):423-36. Disponible en: <http://www.msc.es/resp>.
- * Bover, A. Herramientas de reflexividad y posicionalidad para promover la coherencia teórico-metodológica al inicio de una investigación cualitativa. Enfermería clínica 2013, 23(1): 33-37.
- * Denzin, N., Lincoln, Y. (Coord). Manual de investigación cualitativa. Madrid, Gedisa, 2012.
- * Pedraz, A., Zarco, J., Ramasco, M., Palmar, AM. Investigación cualitativa. Barcelona, Elsevier, 2014.
- * Tatano, C. Routledge International Handbook of Qualitative Nursing Research. Oxon: Routledge Handbooks, 2013.

Bibliografia complementària

TEMA 1. INTRODUCCIÓ A LA INVESTIGACIÓ QUALITATIVA

- * Grix, J. Introducing Students to the Generic Terminology of Social Research. Politics 2002; 22(3): 175-186.
- * Pita, S., Pértegas, S. Investigación cuantitativa y cualitativa. Atención Primaria 2002;9:76-78.
- * Willis, J.W. History and context of paradigm development. En Foundations of qualitative research: Interpretive and critical approaches Thousand Oaks: Sage, 2007, pp.27-65.

TEMA 2. EL PROCÉS DE RECERCA QUALITATIVA EN SALUT

- * Allen, D. Fieldwork and participant observation. En: Bourgeault, I., Dingwall, R., de Vries, R. The Sage Handbook of Qualitative Methods in Health Research. London: Sage, 2010: 353-372.
- * Angrosino, M. Etnografía y observación participante en investigación cualitativa. Madrid, Morata, 2012.
- * Barbour, RS. Making sense of focus groups. Medical Education 2005; 39 (7):742-750.
- * Bover, A., Gastaldo, D., Miró, M., Zaforteza, C. Qualitative nursing research in Spain. En: Routledge International Handbook of Qualitative Nursing Research. New York: Routledge, 2013, pp.500-135.
- * Bover, A. Cuidadores informales de salud del ámbito domiciliario: Percepciones y estrategias de cuidado ligadas al género ya la Generación. Universitat de les Illes Balears, 2004.

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	11121 - Metodologia de la Investigació Qualitativa en Salut
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	A
Idioma	Català

- * Calderón, C. Criterios de calidad en la investigación cualitativa en salud (ICS): apuntes para un debate necesario. *Revista Española de Salud Pública* 2002; 76:473-482. Disponible en: <http://scielo.isciii.es/pdf/resp/v76n5/colabora8.pdf>
- * Calderón, C. Evaluación de la calidad de la investigación cualitativa en salud: criterios, proceso y escritura. *Forum* 2009, 10(2). Art17.
- * Coffey, A., Atkinson, P. *Encontrar el sentido a los datos cualitativos*. Alicante: Universidad de Alicante, 2005.
- * Conde, F. *Análisis sociológico del sistema de discursos*. Cuadernos Metodológicos 43. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas; 2009.
- * Cuesta, C. El investigador como instrumento flexible de la indagación. *International Journal of Qualitative Methods* 2008;2(4):25-38.
- * Cuesta, C., y cols. La reflexividad: un asunto crítico en la investigación cualitativa. *Enfermería Clínica* 2011.
- * Curtis, S., Gesler, W., Smith, G., Washburn, S. Approaches to sampling and case selection in qualitative research: examples in geography of health. *Social Science and Medicine* 2000; 50: 1001-1014.
- * Denzin, NK., Lincoln, YS. The discipline and practice of Qualitative Research. En Denzin, NK., Lincoln, YS (ed) *Strategies of Qualitative Inquiry*. Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE 2003: 1-45.
- * Denzin, NK., Lincoln YS. *Las estrategias de investigación cualitativa*. Madrid, Gedisa, 2013.
- * Gordo, JA., Serrano, A (coord). *Estrategias y prácticas cualitativas de investigación social*. Madrid, Pearson Educación, 2008.
- * Hodges, BD., Kuper, A., Reeves, S. Discourse analysis. *BMJ*. 2008; 337-879.
- * Hodgson, I. *Ethnography and Health Care: Focus on Nursing*. *Forum* 2000, 1(1). Art. 7
- * International Collaboration for Participatory Health Research (ICPHR). Position paper 1: What is Participatory Health Research? Berlin: International Collaboration for Participatory Health Research. 2013.
- * Iñiguez, L. Investigación y evaluación cualitativa: bases teóricas y conceptuales. *Atención Primaria* 1999; 23 (8): 496-502.
- * Kelly, SE. Qualitative Interviewing Techniques and Styles. En: Bourgeault I, Dingwall, R., de Vries, R. *The Sage Handbook of Qualitative Methods in Health Research*. London: Sage, 2010, pp: 307-326.
- * Knoblauch, H. Focused Ethnography. *Forum* 2005, 6(3). Art. 44.
- * Lincoln, YS., Gubam EG. Paradigmas en competencia en la investigación cualitativa. En: Dennon, CA., Haro, JA (ed). *Por los rincones. Antología de métodos cualitativos en la investigación social*. México: El colegio de sonora 2000, pp. 113-145.
- * López-Aranguren, E. El análisis de contenido tradicional. En García-Ferrando, M., Ibáñez, J., Alvira, F. *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación* (3a ed). Madrid: Alianza, 2001.
- * Mayring, P. Qualitative Content Analysis. *Forum: Qualitative Social Research*. 2000;1(2). Disponible en: www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/download/1089/2386 (Fecha de acceso 14 de Marzo de 2011).
- * Mays, N., Pope, C. Qualitative research in health care: Assessing quality in qualitative research. *BMJ* 2000; 320:50-52.
- * Okuda, M., Gómez-Restrepo C. Métodos en investigación cualitativa: triangulación. *Revista Colombiana de Psiquiatría*; 2005, XXXIV(1): 118-124.
- * Pope, C., Ziebland, S., Mays, N. Qualitative research in health care. *Analysing qualitative data*. *BMJ* 2000; 320: 114-116.
- * Pope, C. *Conducting ethnography in medical Settings*. *Medical Education* 2005; 39: 1180-1187.
- * Pujadas y cols. *Etnografía*. Barcelona, UOC (Universitat Oberta de Catalunya), 2004.
- * Roberts, P y cols. Reliability and validity in research. *Nursing Standard* 2006; 20(44): 41-45.
- * Ruiz, J. Análisis sociológico del discurso: métodos y lógicas. *Forum Qualitative Social Research* 2009; 10(2) Art 26. Disponible en: <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1298/2777>
- * Sandelowski, M., Barroso, J. Reading qualitative studies. *International Journal of Qualitative Methods* 2002; 1(1): article 5 (<http://ejournals.library.ualberta.ca/index.php/IJQM/article/view/4615/3764>)
- * Silverman, D. What you can (and can't) do with qualitative research. En Silverman, D. *Doing Qualitative Research: A practical Handbook*. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE 2013, pp. 5-15.
- * Silverman, D. What counts as 'originality'?. En Silverman, D. *Doing Qualitative Research: A practical Handbook*. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE 2013, pp. 69-75.

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	11121 - Metodologia de la Investigació Qualitativa en Salut
Grup	Grup 1, IS
Guia docent	A
Idioma	Català

- * Silverman, D. Collecting and analysing your data. En Silverman, D. Doing Qualitative Research: A practical Handbook. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE 2013, pp. 197-260.
- * Spencer, L., Ritchie, J., Lewis, J., Dillon, L. Quality in qualitative evaluation: a framework for assessing research evidence. Government Chief Social Researcher's Office 2003, pp. 38-43. (http://www.civilservice.gov.uk/Assets/a_quality_framework_tcm6-7314.pdf)
- * Ulin, PR., Robinson, ET., Tolley, EE. Qualitative Methods in Public Health. A Field Guide for Applied Research. San Francisco: Jossey-Bass, 2005, pp. 1-10

Altres recursos

- * Grup d'Investigació Crítica en Salut (GICS). Institut Universitari d'Investigació en Ciències de la Salut (IUNICS). Universitat de les Illes Balears <http://gics.uib.es/>
- * Centre for Critical Qualitative Health Research (CCQHR), University of Toronto: <http://www.ccqhr.utoronto.ca/maximize-quality-qualitative-health-research-workshop-series-background-videos>
- * International Institute for Qualitative Methodology: <http://www.uofaweb.ualberta.ca/iiqm/index.cfm>
- * Red de Investigación Cualitativa en Salud (REDICS) <http://www.isciii.es/ISCIII/es>
- * International Institute for Qualitative Methodology (IIQM) www.ualberta.ca/~iiqm/
- * Càtedra de Investigación Cualitativa (CERQ). Universidad Autónoma de Barcelona. Fundació Dr Robert <http://www.cerq.cat/>
- * Web-repositorio de recursos para la investigación: <http://www.restore.ac.uk/>
- * Investigación-Acción: "Action Research Resources" <http://www.scu.edu.au/schools/gcm/ar/arhome.html>
- * Investigación-Acción Participativa: Peter Reason; <http://www.peterreason.eu/>
- * Forum: Qualitative Social Research; <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/>

